

Д О:

УСТАВЕН СУД НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ул. „12-та Ударна бригада“ бр. 2, 1000 Скопје, РМ
www.ustavensud.mk и *e-mail*: mail@ustavensud.mk

ПОДНОСИТЕЛИ:**1. Асоцијација „МАГНА КАРТА“**

ул. „Вера Циривири“ бр. 21, 1400 Велес
e-mail: apasiev@gmail.com и *тел.* 078 / 209 735

2. Движење за социјална правда „ЛЕНКА“

ул. „Рокомија“ бр. 59-а; Општина Бутел, 1000 Скопје
контакт: www.lenka.mk; lenka.dsp@gmail.com

ПРЕДМЕТ:

**ПРЕТСТАВКА
ИНИЦИЈАТИВА ЗА ПОВЕДУВАЊЕ ПОСТАПКА
ЗА ОЦЕНУВАЊЕ НА УСТАВНОСТА НА ДЕЛ ОД ЗАКОН
(И Т Н О)¹**

I. IUSTA CAUSA

Целта на оваа граѓанска иницијатива [т.н. петиција за конституциона, јудициелна, нормативна, репресивна и апостериорна *контрола in abstracto*] е поведување постапка за оценување на уставноста на актуелниот важечки рогоациски **Закон за изменување и дополнување на Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување** (2008) – во целина или во негов назначен дел – кој, како општ акт односно правен пропис, е донесен од страна на Собранието на Р. Македонија, а објавен во *Службен весник на РМ*, бр. 53/11 од 14.IV.2011 година.

Ова всушност е **четврта по ред новација** на овој важен **Закон за придонеси од задолжително социјално осигурување** (Сл. весник на РМ - 142/2008 и 64/09, 156/09, 166/10, 53/11).

Според нашата евиденција, досега и Уставниот суд на РМ, барем еднаш, донесе **касаторна одлука** а ргоро овој Закон (У.бр.233/08 од 6.V.2009 год.).

II. IUSTUS TITULUS

Оваа иницијатива за оцена на уставноста на [дел од] овој спорен Закон ја поднесуваме како своевидна *Actio popularis sui generis*, согласно чл. 24, ст.1; чл. 108; чл. 110, ст.1, ал.1 и чл. 112, ст.1 од **Уставот на Република Македонија** (1991); како и чл. 12 од **Деловникот за работа на Уставниот суд на РМ** (1992).

¹ Напомена: оваа претставка е во **функционална поврзаност** со двете одделни претставки поднесени против чл. 10-а, ст.1-2 и против чл. 10-а, ст.3 од истиот Закон. Исто така, таа е во тесна врска и со чл. 3 и чл. 4 од ЗИД ЗПЗСО (2011) со кои сочинува една органска целина.

III. PETITUM

1. Бараме делумна касација т.е. **укинување** (со дејство *ex nunc*) на дел од горенаведениот рогоациски Закон - поточно на долунаведените спорни одредби, со Ваша конечна и мериторна одлука – од причини што, основано, сметаме дека тие, особено во подвлечените делови, се во директна спротивност УРМ/91:

а) **чл. 2 од ЗИД ЗПЗСО (2011), а во врска со новиот чл. 10-а, ст.5-6 sq. и чл. 10-б:**

По членот 10 се додаваат два нови члена 10-а и 10-б, кои гласат:

„Член 10-а

...

(5) Граѓанинот кој не е дефиниран како обврзник за плаќање на придонес по една од основите од членот 10 став (1) точки од 1 до 14 на овој закон правата од здравствено осигурување ги остварува согласно со прописите од областа на здравственото осигурување и врз основа на поднесена изјава за остварени приходи, на пропишан образец.

(6) Формата и содржината на образецот на изјавата од ставот (5) на овој член ги пропишува Министерот за финансии.

Член 10-б

(1) Граѓаните кои не се дефинирани како обврзници за плаќање на задолжителен придонес за здравствено осигурување според членовите 10 и 10-а на овој закон, можат да станат обврзници за плаќање на придонес за задолжително здравствено осигурување заради користење на правата на здравствени услуги дефинирани во законот кој го уредува системот на здравствено осигурување, врз основа на поднесена Изјава за остварени приходи, на пропишан образец.

(2) Формата и содржината на образецот на изјавата од ставот (1) на овој член ги пропишува Министерот за финансии.

2. Исто така, поради сериозноста и чувствителноста на прашањето во македонски прилики, коешто оправдано и масовно ја разбранува јавноста во последниве летни месеци [кога на невработените, како социјално најранлива категорија граѓани, уште пред законот да почне да се применува, буквално им се подметнуваа на потпишување изјави за 'пререгистрација']² - а кое особено ќе ескалира од 1^{ви} септември 2011 кога ќе почне неговата примена којашто може да предизвика вистински хаос и сериозна дисторзија во системот на задолжително осигурување - истовремено БАРАМЕ и инсистираме Уставниот суд на РМ, уште во текот на постапката, а до донесувањето конечна одлука, да донесе времено **Решение за запирање на извршувањето на поединечни акти или дејствија** што се преземени или допрва ќе бидат преземени врз основа на овој оспорен член од Законот, бидејќи цениме дека со неговото извршување би можеле да настанат тешко отстранливи и штетни практични последици за голем дел од населението [бидејќи тие наново и непотребно треба да вадат низа документи и изводи кои, секако, чинат пари, нерви, време и енергија] – а ова согласно чл. 27, ст. 1 од *Деловникот на Уставниот суд на Р. Македонија* (1992).

² Но, и покрај ваквите притисоци и шиканирања – досега (средина на август, 2011) едвај околу 10% од вкупниот број евидентирани невработени лица се имаат пререгистрирано, што само укажува на акумулираното незадоволство и тивкиот *бојкот* кон овој лош закон од страна на над 300.000 граѓани!

IV. EXPLICATIO

Сметаме дека горенаведениот член т.е. предметниов оспорен Закон, во подвлечениот дел, е **спротивен на следниве уставни одредби**, стипулирани во нормативниот дел на УРМ (1991) – особено во Делот I: *Основни одредби*; во Делот II: *Основни слободи и права на човекот и граѓанинот* – оддел 1 „Граѓански и политички слободи и права“, оддел 2 „Економски, социјални и културни права“ и оддел 3 „Гаранции на основните слободи и права“:

а) чл. 8, ст.1; ал.1, 3-4 и 8 од УРМ:

Темелни вредности на уставниот поредок на Р. Македонија се:

т. 1: основните слободи и права на човекот и граѓанинот, признати во меѓународното право и утврдени со Уставот;

т. 3: владеењето на правото;

т. 4: поделбата на државната власт на законодава, извршна и судска;

т. 8: хуманизмот, социјалната правда и солидарноста.

б) чл. 34 од УРМ:

Граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор.

...

в) чл.1, ст.1 од УРМ:

Република Македонија е суверена, самостојна, демократска и социјална држава.

г) чл. 35, ст.1-2 од УРМ:

Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните, согласно со начелото на социјална праведност.

Републиката им гарантира право на помош на немоќните и на неспособните за работа граѓани.

д) чл. 39 од УРМ:

На секој граѓанин му се гарантира правото на здравствена заштита.

Граѓанинот има право и должност да го чува и унапредува сопственото здравје и здравјето на другите.

ѓ) чл. 9 од УРМ:

Граѓаните на Република Македонија се **еднакви** во слободите и правата - независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјалното потекло, политичкото и верското уверување, имотната и општествената положба.

Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

е) чл. 54, ст.1 и 3 од УРМ:

Слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот.

Ограничувањето на слободите и правата не може да биде **дискриминаторско** по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло, имотна или општествена положба.

ж) чл. 51 од УРМ:

Во Република Македонија законите мораат да бидат во согласност со Уставот, а сите други прописи со Уставот и со закон.

Секој е должен да го почитува Уставот и законите.

1. ЈУРИСТИЧКА И ТЕЛЕОЛОШКА АРГУМЕНТАЦИЈА НА ИНИЦИЈАТИВАТА

(а) Во **Изјавата за остварени приходи**, која се дава под полна *лична, морална, материјална и кривична одговорност* (!) невработеното лице декларира дека во минатата календарска година неговото семејство не остварило приход поголем од законски предвидениот, а доколку остварило – тогаш должноста да плати настапува оваа [тековна] година (!?), што значи дека членовите на неговото семејство ќе треба заработените лански пари да ги чуваат преку целата година и воопшто да не ги трошат, за да можат [ако сакаат да се лекуваат] да го платат овогодинашниот нововостановен колективистички ‘фамилијарен’ придонес (!?) за здравствено осигурување – иако не се сигурни и не знаат дали оваа година тие повторно ќе бидат ангажирани како даватели на некакви услуги и, според тоа, дали ќе имаат пари за да воопшто преживеат.

Аргумент плус за неуставноста на оваа рогација е тоа што, од законската формулација која вели дека: *„граѓаните кои не се дефинирани како обврзници за плаќање на задолжителен придонес за здравствено осигурување... можат да станат обврзници за плаќање на придонес за задолжително здравствено осигурување заради користење на правата на здравствени услуги дефинирани во законот кој го уредува системот на здравствено осигурување, **врз основа на поднесена Изјава за остварени приходи**, на пропишан образец“* (нов чл. 10-б, ст.1 од ЗПЗСО) – се гледа дека оваа фамозна и непопуларна Изјава **има конститутивно [а не декларативно] значење за стекнување на статусот „обврзник“**! Ова, пак, директно се коси со чл. 34 од УРМ кој не остава никаков, макар и резервен простор, за подзаконски [министерски] акт во оваа проблематика – бидејќи „граѓаните имаат право на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени [само] со закон и со колективен договор“!

Од вака конципираната законска формулација се гледа дека, надвор од сите авторитативни правни стандарди, само за оваа категорија „граѓани кои не се дефинирани како обврзници“ недозволиво се воведува еден **дополнителен, неопходен законски услов** (*conditio sine qua non*) – тие да дадат строго писмена Изјава на точно пропишан [министерски] образец (т.н. *forma ad solemnitatem*) за да можат го стекнат статусот на осигуреници и, консеквентно на тоа, *pro futuro*, да можат да добиваат „сини картони“ и да се лекуваат т.е. да имаат пристап до јавното здравство.

2. ДОСЕГАШНИ УСТАВНО-СУДСКИ ПРЕСЕДАНИ НА УСТАВНИОТ СУД НА РМ ВО КОНТЕКСТ НА ОВАА ПРЕТСТАВКА

Argumentum a fortiori, а во прилог на оправданоста и правната издржаност на оваа наша легитимна иницијатива за оценка на уставноста, би се послужиле и со следново **‘прецедентно право’** кое веќе го има утврдено, и во повеќе наврати санкционирано, Уставниот суд на РМ во некои свои касаторни одлуки, битни за социјалната клима во државата:

(а) Имено, Уставниот суд на РМ веќе има воспоставено сличен преседан за исто вакво правно прашање (*questio iuris*) – тој, во својата *Одлука У.бр. 187/2005-0-1* (од 10.VI.2006), оправдано образложи дека **оваа сензитивна материјално-правна [социјална] сфера не може да биде предмет на уредување на подзаконски [министерски] правен акт** - бидејќи „со ова законски дадено овластување [во случајов на Министерот за финансии] се врши противуставно проширување на надлежноста на еден управен инокосен орган и тоа токму во материја која, *ex constitutionis*, е пропишано дека се уредува исклучиво со ‘закон и колективен договор’“!

(б) Во овој контекст вреди да се види и проанализира и образложението на *Одлуката У.бр. 37/01* (6.VI.2001) *a propo* *Законот за здравствено осигурување* (2000) – особено точка 5, параграф 2, кадешто се вели дека „Судот утврди дека таквото овластување излегува надвор од уставните рамки со закон и со колективен договор да се уредуваат правата на граѓаните...“ (стр. 1).

(в) И конечно, да бидеме докрај доследни и педантни, во оваа насока би навеле дека со ЗИД ЗПЗСО/мај09 беше додадена нова точка 15 на чл. 10 од *Законот* [каде е дадена ‘листата’ на осигуреници] – која, по подоцнежната измена со ЗИД ЗПЗСО/дек.10, гласеше дека како законски осигуреници ќе се сметаат и: „граѓани на Република Македонија кои не се дефинирани како обврзници за плаќање на придонес за задолжително здравствено осигурување по една од точките од 1 до 14 од овој член ~~на начин пропишан од министерот за финансии, во согласност со министерот за здравство и министерот за труд и социјална политика~~“. Прецртаниот дел од оваа т. 15 беше избришан со чл. 1 од последната [четврта по ред] измена на Законот³ - по наше мислење, токму **бидејќи законодавецот веќе увиде дека слични вакви [противуставни] формулации Уставниот суд на РМ почна да ги укинува во повеќе закони од оваа сензитивна сфера**. Затоа, цениме дека оваа судска пракса и добра јудикатура, треба да продолжи *in concreto* и во овој случај.

³ *ЗИД ЗПЗСО*; Сл. весник на РМ, 53/11.

3. ЛОЦИРАНИ ЗАКОНСКИ ПРОТИВРЕЧНОСТИ ВО 'ЗДРАВСТВЕНАТА' ПРАВНА МАТЕРИЈА

[НА ШТЕТА НА УСТАВНО ПОСТУЛИРАНИОТ КОНЦЕПТ НА „ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРВОТО“]

(а) **Противречност на оспорениот член 10-а, ст.5-6 и чл. 10-б, воведени со ЗИД ЗПЗСО (2011), со претходно постоечкиот чл. 5, ст.1, т.15 од Законот за здравствено осигурување** (Сл. весник на РМ - 25/2000 и 34/00, 96/00, 50/01, 11/02, 31/03, 84/05, 119/05 ПТ, 37/06, 18/07, 36/07, 82/08, 98/08, 6/09, 67/09, 50/10, 156/10, 53/11 и 19/11 ПТ ЗЗО) – што мошне сериозно ја доведува во прашање правната сигурност на граѓаните на РМ:

Сосем е непоимливо и контрадикторно, од една страна, на сите граѓани т.е. државјани на РМ Уставот и законот да им гарантираат задолжително социјално [па според тоа и здравствено] осигурување – а, од друга страна, само на оние граѓани кои не се таксативно наброени во листата (по принцип на *numerus clausus*) да им воведуваат **дополнителен конститутивен услов**, кој згора на сè, е врзан за дејноста на инокосен управен орган (министер)!?

Имено, веќе видовме дека за да некој биде „обврзник“ за плаќање придонеси [што, пак, не значи дека и самиот тој ќе ги плаќа] претходно треба да го има стекнато својството на осигуреник! А, пак, според самата законска дефиниција, „осигуреник“ е физичко лице задолжително осигурено според законите кои го уредуваат системот на задолжително социјално осигурување (чл. 4, ст.1, т.3 од ЗПЗСО)!

Еден од овие 'системски' закони од корпусот на задолжително социјално осигурување, кадешто припаѓа и здравственото осигурување, е и *Законот за здравствено осигурување* (2000). Овој мошне битен, суштински и есенцијален закон, со тринаесетата измена, онаа од мај 2009 година, во чл. 5, ст.1 [кадешто се дава **законската листа на осигуреници**] вовеле нова точка 15, која вели дека осигуреник на задолжително здравствено осигурување, кој се осигурува со овој Закон, е и секој: „државјанин на Република Македонија кој не е задолжително осигуран по една од точките од 1 до 14 на овој член“ (чл.1, ст.3 од ЗИД ЗЗО; Сл. весник на РМ 67/09).

Оттука, секој нормален човек кој и не мора да е правник по професија, би бил во здраворазумска дилема дека, од една страна - со оспорената последна измена на ЗПЗСО, од листата на законски здравствени осигуреници, се исклучуваат невработените лица чии семејства оствариле приход над 132.000 МКД и тие, ако сакаат да бидат осигурани, мораат сами за себе и за своите најблиски да плаќаат придонеси; а од друга страна – но, сега со друг закон [ЗЗО] тие, како државјани и граѓани на РМ (од кои, патем речено, извира и државниот суверенитет), се дефинираат како законски осигуреници – па, според тоа, имаат право на здравствена заштита без дискриминација, исто како и сите други наброени осигуреници!? Поради ова, сметаме дека со опстојувањето оспорената законска одредба од ЗИД ЗПЗСО/2011 всушност би се довело до **постоење на два паралелни и меѓусебно различни т.е. противречни, нејасни и контрадикторни система на здравствено осигурување** – што пак е во еклатантна спротивност на принципот на владеење на правото, како темелна вредност, а плус и со принципот на правната сигурност, како авторитативен правен стандард – кои, пак, произлегуваат од теорискиот концепт на „правна држава“.⁴

⁴ Per analogia од *Одлуката на Уставниот суд на РМ*, У.бр.103/2010 (22.XII.2010); т.5, стр. 4.

Поради сево ова, цениме дека оспорениот член со оваа претставка внесува огромна доза правна несигурност и се противи на инкорпорираниот принцип на уставност и законитост [во материјална и формална смисла] – кој го обврзува законодавецот, при носењето закони, да конципира (формулира) прецизни, недвосмислени и јасни норми, бидејќи само таквите правни норми можат да претставуваат солидна основа за постапување од страна на државните органи и нивните службеници.⁵

Ова дотолку повеќе што, од досегашните одлуки и решенија на Уставниот суд на РМ, правната сигурност на граѓаните на РМ е дел од начелото на „владеење на правото“, односно дел кој е инкорпориран во оваа темелна вредност на нашиот уставен поредок. Имено, според едно мислење на Уставниот суд, „владеењето на правото подразбира доследна примена на законските прописи - кои треба да се општи, точно одредени и недвосмислено формулирани правила“.⁶

4. КОНСТИТУЦИОНОТО ЗНАЧЕЊЕ НА ПРИНЦИПОТ НА ТРОЈНА „ПОДЕЛБА НА ВЛАСТА“ КАКО ТЕМЕЛНА ВРЕДНОСТ НА НАШИОТ УСТАВЕН ПОРЕДОК

- **Принципот на тријалистичка поделба на државната власт** (*легислативна + егzekутивна + јудиициелна*), е спротивност на принципот на единство на власта, односно т.н. *собраниски систем* на организација на власта. Овој, во наши прилики „нов и свет“ конститутивен принцип, којшто како првно-техничко и организационо начело е издигнато на ранг на фундаментален уставен принцип во РМ, всушност е камен темелник на сите современи и демократски држави. Тоа е оној инструмент со чија помош модерното споредбено уставно право пронаоѓа рационално решение за меѓусебното ограничување и урамнотежување на власта, но и на слободата: власта се ограничува со слободата на граѓанинот, а слободата на граѓанинот со правно ограничениата и меѓусебно избалансираната [поделена] власт.⁷

Како такво, ова начело има превасходно **политичко, а не толку правно значење** – бидејќи претставува генератор на граѓанската слобода на Единката/Индивидуата vs. Системот/Државата (в. Монтескје). Зад теоријата за поделба на власта, која е своевиден политички аксиом, во суштина, стои недовербата на граѓаните во моќта на концентрираната државна власт – која произлегува од раширената појава на нејзина злоупотреба (*in fraudem leges*) која е историски верифицирана. Функционалната и рационална поделба на власта е мотивирана од потребата за слабеење на сеприсутноста на власта во животот на граѓанинот, како и од нужноста да не се дозволи создавање на „држава-монтрум“. Всушност станува збор потребата од постоење на **ефикасна и скромна власт** (*l'État modère*) која ќе биде во состојба да ја гарантира благосостојбата на мнозинството граѓани [утилитаристичкото кредо за „најголема среќа, ама за најголем број луѓе“!].

⁵ Per analogia од *Одлуката на Уставниот суд на РМ*, У.бр.188/2006-0-0 (4.IV.2007); цитирано од стр. 3.

⁶ Цит. сп. *Решение на Уставен суд на РМ* - У.бр.77/11 (6.VII.2011); т. 6, стр. 6.

⁷ Така и Светомир Шкарик и Гордана Силјановска - Давкова: *Уставно право*, Правен факултет „Јустинијан Први“, УКИМ; Скопје, 2007; стр. 547.

Конститутивните елементи на теоријата на поделба на власта се следниве:

* прво – поделба на моќта за носење одлуки на различни државни органи (т.н. систем на интерференција – *separation on powers*); и

* второ – взаемно запирање и балансирање на клучните државните власти (т.н. систем на „сопирачки и рамнотежа“ – *check and balance*).

* * *

Поради сè што е подробно наведено и аргументирано погоре - сметаме дека оваа, очигледно антиконституционална и конфузна законска одредба која е накомпатибилна со нашиот уставен поредок, земајќи ја предвид **јавната полза** (*Utilitas publica*) и **правичноста** (*Aequitas*) од тоа дејствие - што побрзо треба да биде касирана и повеќе да не постои во нашиот правен систем, како крајно штетна и претерано непропорционална.

Поради досегашното лошо и тенденциозно искуство при комуникацијата со Вашите служби, како подносител, БАРАМЕ да бидеме - **перманентно, навремено и писмено известени** за понатамошното постапување, како и за исходот од оваа иницијатива - согласно чл. 13 и чл. 22, ст.1-2 од Вашиот *Деловник* (1992) – а сè со цел, благовремено, да можеме да ги употребиме сите [вон]правни средства и можности кои ни стојат на располагање.

FIAT IVSTITIA
PEREAT MVNDVS

С к о п ј е
2 август 2011

м-р **Димитар Апасиев**

доц. д-р **Здравко Савески**

(Асоцијација „Магна Карта“)

(ДСП „Ленка“)

У.Број: 157/2011-0-1

Дата на Донесување: 14.11.2012

Вовед

Уставниот суд на Република Македонија, врз основа на член 110 и 112 од Уставот на Република Македонија и член 70 од Деловникот на Уставниот суд на Република Македонија ("Службен весник на Република Македонија" бр.70/1992) на седницата одржана на 14 ноември 2012 година, донесе

ОДЛУКА

Текст

1. СЕ УКИНУВА член 10-а став 5, во делот: „врз основа на поднесена изјава за остварени приходи на пропишан образец“ и став 6, во делот: „ги пропишува министерот за финансии“ и член 10-б став 1, во делот: „врз основа на поднесена Изјава за остварени приходи на пропишан образец“ и став 2, во делот: „ги пропишува министерот за финансии“ од Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување („Службен весник на Република Македонија“ бр.142/ 2008, 64/2009, 156/2009, 166/2010 и 53/2011).

2. Оваа одлука произведува правно дејство од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Македонија“.

3. Уставниот суд на Република Македонија по повод иницијатива на Асоцијација „Магна Карта“ од Велес и Движење за социјална правда „Ленка“ од Скопје со Решение У.бр.157/2011 од 18 септември 2012 година поведе постапка за оценување на уставноста на членот од Законот означен во точката 1 од оваа одлука, бидејќи пред Судот основано се постави прашањето за неговата согласност со нормите од Уставот на Република Македонија.

4. Судот на седницата утврди дека според член 10-а ставови 5 и 6 од Законот граѓанинот кој не е дефиниран како обврзник за плаќање на придонес по една од основите од членот 10 став (1) точки од 1 до 14 на овој закон правата од здравствено осигурување ги остварува согласно со прописите од областа на здравственото осигурување и врз основа на поднесена изјава за остварени приходи, на пропишан образец и формата и содржината на образецот на изјавата од ставот (5) на овој член ги пропишува министерот за финансии“.

Во член 10-б ставови 1 и 2 од Законот е предвидено дека граѓаните кои не се дефинирани како обврзници за плаќање на задолжителен придонес за здравствено осигурување според членовите 10 и 10-а на овој закон, можат да

станат обврзници за плаќање на придонес за задолжително здравствено осигурување заради користење на правата на здравствени услуги дефинирани во законот кој го уредува системот на здравствено осигурување, врз основа на поднесена изјава за остварени приходи, на пропишан образец и формата и содржината на образецот на изјавата од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот за финансии“.

5. Според член 8 став 1 алинеи 1, 3, 4 и 8 од Уставот на Република Македонија темелни вредности на уставниот поредок на Република Македонија, меѓу другите се, основните слободи и права на човекот и граѓанинот признати во меѓународното право и утврдени со Уставот, владеењето на правото, поделбата на државната власт на законодавна, извршна и судска и хуманизмот, социјалната правда и солидарноста.

Според член 9 од Уставот, граѓаните на Република Македонија се еднакви во слободите и правата независно од полот, расата, бојата на кожата, националното и социјално потекло, политичката и верската припадност, имотната и општествената положба. Граѓаните пред Уставот и законите се еднакви.

Со членот 34 од Уставот, на граѓаните на Република Македонија им се гарантираат правото на социјална сигурност и социјално осигурување утврдени со закон и со колективен договор, а со членот 35 став 1 од Уставот, Републиката се грижи за социјалната заштита и социјалната сигурност на граѓаните согласно со начелото на социјална праведност.

Според член 39 од Уставот, на секој граѓанин му се гарантира правото на здравствена заштита. Граѓанинот има право и должност да го чува и унапредува сопственото здравје и здравјето на другите.

Според член 54 став 1 и 3 од Уставот слободите и правата на човекот и граѓанинот можат да се ограничат само во случаи утврдени со Уставот и ограничувањето на слободите и правата не може да биде дискриминаторско по основ на пол, раса, боја на кожа, јазик, вера, национално или социјално потекло, имотна или општествена положба.

Со Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување, во член 1 се уредуваат видовите на придонеси од задолжителното социјално осигурување (придонеси), обврзници за плаќање на придонеси, обврзници за пресметка и уплата на придонеси, основниците на кои се плаќаат придонеси, стапките на придонеси, начинот на пресметка, роковите на плаќање на придонеси, контрола на пресметување и уплата на придонеси како и други правила кои се значајни за утврдување и плаќање на придонесите.

Оспорените членови 10-а и 10-б се содржани во Глава III од Законот со наслов: „Обврзници за плаќање на придонеси“. Во членот 10 од Законот, децидно е наведено кој е обврзник за плаќање на придонеси за задолжително здравствено осигурување.

Членот 10-а став 5 од Законот предвидува дека граѓанинот кој не е дефиниран како обврзник за плаќање на придонес по една од основите од членот 10 став (1) точки 1 до 14 на овој закон правата од здравствено осигурување ги остварува согласно со прописите од областа на здравственото осигурување и врз основа на поднесена изјава за остварени приходи, на пропишан образец. Став 6 од овој член од Законот предвидува дека формата и содржината на образецот на изјавата од ставот (5) на овој член ги пропишува министерот.

Во членот 10-б став 1 од Законот, е предвидено дека граѓаните кои не се дефинирани како обврзници за плаќање на задолжителен придонес за здравствено осигурување според членовите 10 и 10-а на овој закон, можат да станат обврзници за плаќање на придонес за задолжително здравствено осигурување заради користење на правата на здравствени услуги дефинирани во законот кој го уредува системот на здравственото осигурување, врз основа на поднесена изјава за остварени приходи, на препишан образец. Ставот 2 на овој член од Законот предвидува дека формата и содржината на образецот на изјавата од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот за финансии.

Од анализата на изнесените законски одредби произлегува дека кога граѓанинот не е дефиниран како обврзник во смисла на член 10 од Законот за придонеси од задолжително социјално осигурување, правата ги остварува согласно прописите од областа на здравственото осигурување и врз поднесена изјава за остварени приходи на пропишан образец, од страна на министерот за финансии.

Во конкретниов случај, според Судот обврската на граѓаните кои не се дефинирани како обврзници за плаќање на задолжителен придонес за здравствено осигурување да поднесуваат изјава за остварени приходи, не е во согласност со Уставот на Република Македонија. Имено, на граѓанинот со закон не може да му се востановуваат вакви обврски, од причина што ваква обврска може да вршат само надлежните државни институции, односно директно Управата за јавни приходи, нејзините надлежни органи и институции за социјално осигурување, но не и таа обврска да падне на товар на граѓанинот.

Според Судот, востановената обврска за поднесување изјава за остварени приходи, на пропишан образец, значи повреда на уставното начело на владеењето на правото и правната сигурност на граѓаните на Република Македонија, бидејќи таквата обврска не е во функција на обезбедување

поголема социјална сигурност во сферата на социјалната заштита, а во таа смисла и на начелото на солидарност.

Обврската на граѓанинот тој да поднесува изјава за остварени приходи, не е соодветна, од причина што, таква контрола и увид во остварените приходи треба да има Управата за јавни приходи, односно надлежните органи и институции, кои, треба да имаат законска обврска да доставуваат докази од таков карактер таму каде што е потребно и нужно.

Од формулацијата на оспорените членови 10-а став 6 и 10-б став 2 од Законот, според Судот, не произлегува јасно што е предмет на уредување на актот на министерот за финансии, па поради нејасност и непрецизност во која не е утврдено што е предмет на регулирање на актот на министерот сметаме дека законската определба формата и содржината на образецот да ги пропишува министерот за финансии, неможе да претставува валидна законска основа за овластување на министерот да донесе таков подзаконски акт.

Предвид на наведеното, Судот смета дека во конкретниов случај, оспорените членови од Законот не се во согласност со членовите од Уставот на Република Македонија, односно со член 8 став 1 алинеја 1, 3 и 8, член 9 и член 54 став 1 и 3.

6. Врз основа на изнесеното Судот одлучи како во точката 1 од оваа одлука.

7. Оваа одлука Судот ја донесе во состав од претседателот на Судот Бранко Наумоски и судиите д-р Наташа Габер-Дамјановска, Елена Гошева, Исмаил Дарлишта, Никола Ивановски, Вера Маркова, Сали Мурати, д-р Гзиме Старова и Владимир Стојаноски.

У.бр.157/2011

14 ноември 2012 година

С к о п ј е

ПРЕТСЕДАТЕЛ

на Уставниот суд на Република Македонија

Бранко Наумоски

Линк:

<http://www.ustavensud.mk/domino/WEBSUD.nsf/ffc0feee91d7bd9ac1256d280038c474/c159db9721d78227c1257ac300362d3a?OpenDocument>